



AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

AYDIN EREN VE DİĞERLERİ - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:57778/00)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

21 ŞUBAT 2006

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 57778/00 başvuru no'lu davanın nedeni, Türk vatandaşı Aydın Eren, Sülyan Eren ve Ece Eren'in (Başvuranlar) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 27 Nisan 2000 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurdur. Başvuranlar, Diyarbakır Barosu avukatlarından N. Eren ve S. Tanrıkulu tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

Sırasıyla 1945, 1990 ve 1992 doğumlu başvuranlar, Diyarbakır'da ikamet etmektedirler. Başvuranlar, 26 Eylül 1997 tarihinden beri kayıp olan Orhan ve Zozan Eren'in çocukları ve babası/kayınpederidir. Olayların meydana geldiği dönemde, Orhan Eren, Lice Hapishanesi'nde gardiyan, eşi Zozan ise Diyarbakır Hastanesi Kadın Doğum Servisi'nde hemşireydi.

Eren'lerin arabası, 26 Eylül 1997 tarihinde, Lice'yi Diyarbakır'a bağlayan yol üzerinde terkedilmiş bir halde bulunmuştur. Tutanağa hiçbir iz ya da hasarın bulunmadığına yer verilmiştir. Tutanağa ek olarak olay yeri krokisi çizilmiştir.

Halis Toprak, 27 Eylül 1997 tarihinde jandarmalara, sözkonusu karı kocanın, 25 Eylül'ü 26 Eylül'e bağlayan geceyi Diyarbakır'daki evinde geçirdiklerini ve Kulp'a gitmek üzere sabah saat 8'de yola çıktıklarını bildirmiştir.

Aracın aileye iade edildiği sırada düzenlenen tutanağa aracın kapılarının kilitli olduğuna ve el freninin de çekili olduğuna yer verilmiştir.

Birinci başvuran, 29 Eylül 1997 tarihinde, yakınlarının akıbeti hakkında bilgi almak için Kulp Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurmuştur.

Lice Cumhuriyet Başsavcısı, 30 Eylül 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'ndan, Mermer Jandarma Kontrol Merkezi'ndeki kayıplar hakkında tutulan kayıtların kopyasını istemiştir.

Lice Cumhuriyet Başsavcısı 1 Ekim 1997 tarihinde, başvuranı ve kayıpların yakını olan Cengiz Eren'i dinlemiştir.

Başvuran, yakınlarının Mermer Jandarma Kontrol Noktasından saat 9:45 sularında geçtiklerini ve araçlarının bu noktaya daha uzak bir mesafede terkedilmiş olarak bulunduğunu belirtmiştir. Başvuran, yakınlarının kaybolması konusunda Bozkurt ailesini suçlamış ve iki aile arasındaki düşmanlığa neden olan koşulları anlatmıştır. Bozkurt ailesine mensup birçok kişi köy korucusu, bir kişi çavuş ve bir diğeri ise polistir. Polis memuru olan Nizamettin Bozkurt olay günü Kulp'ta idi. Son olarak başvuran, yakınlarının teröristler tarafından da kaçırılmış olabileceğini belirtmiştir.

Cengiz Eren, olay günü Diyarbakır'a gittiğini ve Kulp'a döndüğü sırada yakınlarının kaybolduğu haberini aldığını belirtmiştir. Diyarbakır'a giderken bindiği otobüsün şoförü Müserdin Turan, olay yerine çok yakın bir mesafede beyaz renkli iki araba gördüğünü belirtmiştir. Cengiz Eren, kayıp olayından sorumlu olan kişileri bilmediğini ancak Eren ve

Bozkurt aileleri arasındaki düşmanlığın bulunduğunu ileri sürmüştür. Olay günü Nizamettin Bozkurt'u, Kulp'ta gördüğünü eklemiştir.

Lice Cumhuriyet Başsavcısı, 1 Ekim 1997 tarihinde Kulp Savcılığı'ndan Müserdin Turan'ın ifadesini almalarını istemiştir.

Başvuran, 2 ve 5 Ekim 1997 tarihlerinde, yakınlarının akıbetinden ve Diyarbakır Savcılığı ve Lice Jandarma Komutanlığı'nın yürüttüğü soruşturmanın sonucu hakkında bilgi almıştır.

Lice Jandarma Komutanı, 6 Ekim 1997 tarihinde, teröristlerin 25 Ocak 1994 tarihinde, aralarında iki gün sonra serbest bırakılan Orhan Eren'in de bulunduğu bir grup devlet memurunu kaçırdıklarına dair Lice Cumhuriyet Başsavcılığı'na bilgi vermiştir. Teröristler 13 Ocak 1996 tarihinde o sırada balık tutan Orhan Eren'i yaklaşık bir saat boyunca ellerinde tutmuşlardır. Jandarma Komutanı, Orhan Eren'e ait olay sonrası alınan ifadeleri göndermiştir. Jandarma Komutanı, Eren çiftinin teröristler tarafından kaçırılıp öldürülmüş olabileceklerini bildirmiştir.

Diyarbakır Jandarma Komutanlığı, 22 Ekim 1997 tarihinde, Mermer Jandarma Kontrol Merkezi'nde tutulan kayıtların kopyasını Diyarbakır Savcılığı'na iletmiştir. Çiftin bu noktadan saat 9.55'te geçtiği kayıtlarda yer almaktadır.

17 Kasım 1997 tarihinde Kulp Cumhuriyet Başsavcısı tarafından dinlenen Müserdin Turan, olay günü Orhan Eren'in aracını ya da yol kenarında herhangi bir başka araç görmediğini belirtmiştir.

Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, 29 Ekim 1999 tarihinde, kaybolan kişilerin PKK'ya katıldıklarını ortaya koyacak hiçbir bilgilerinin bulunmadığına dair Diyarbakır Savcılığı'na bilgi vermiştir.

Cengiz Eren, 16 Kasım 1999 tarihinde yeniden Lice Cumhuriyet Başsavcısı'na ifade vermiştir. Cengiz Eren olay günü saat 9:15'te Nizamettin Bozkurt'un beyaz bir arabaya bindiğini gördüğünü yinelemiştir. Otobüs şoförü Müserdin Turan yetkili makamlar önünde ifade vermekten korktuğunu söylediğini belirtmiştir. Kaybolduğu sırada Orhan'ın üzerinde, ticari bir girişim için Salih Sarı'ya verilmek üzere yüklü miktarda para bulunduğunu eklemiştir. Son olarak Eren ve Bozkurt aileleri arasında meydana gelmiş olan olayları öne sürerek, Zozan'ın, çalıştığı Kulp Sağlık Merkezi'ne Bozkurt ailesinden birinin kabul edildiği sırada tehdit edildiğini açıklamıştır. Olayın ardından Zozan kocasına takip edildiğini söylemiştir. Cengiz Eren, Zozan'ın meslektaşı Mükrim İnce ve arkadaşı astsubay Kamil Gündüz'ün bu konuda ifadelerinin alınabileceğini belirtmiştir. Cengiz Eren'e göre yakınlarının kaçırılması olayı, Halis Toprak'ın yardımıyla Bozkurt ailesinden Nizamettin ve Fedri tarafından planlanmıştır.

Lice Cumhuriyet Başsavcısı, 18 Kasım 1999 tarihinde, Salih Sarı ve Mükrim İnce'yi ifade vermek üzere savcılığa davet etmiş ve Lice Jandarma Komutanlığı'ndan Kamil Gündüz'ün görev yeri hakkında bilgi vermesini istemiştir. Lice Cumhuriyet Başsavcısı, 23 Kasım 1999 tarihinde Müserdin Turan'ın ifadesini almıştır. Müserdin Turan, Cengiz Eren'in ifadesine itiraz ederek, Bozkurt aile üyelerini tanımadığını belirtmiştir.

Kulp Emniyet Müdürlüğü, 26 Kasım 1999 tarihinde Kulp Savcılığı'na Mükrimce İnce'nin Diyarbakır'a tayin edildiğini bildirmiştir. Kulp Emniyet Müdürlüğü 27 Aralık 1999 tarihinde Salih Sarı'nın Diyarbakır'da oturduğunu ve telefon numarasını bildirmiştir.

Lice Cumhuriyet Başsavcısı, soruşturma boyunca dönem dönem soruşturmanın gidişatı hakkında Diyarbakır Savcılığı'na ve Diyarbakır İnsan Hakları Danışma Merkezi'ne bilgi vermiştir.

HUKUK AÇISINDAN

I. HÜKÜMET'İN İTİRAZI HAKKINDA

Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazında bulunmaktadır. Hükümet, başvuranların yakınlarının kaybolması hakkında Lice Cumhuriyet Başsavcısı önündeki cezai soruşturmanın hala devam ettiğini ileri sürmektedir.

Başvuranlar, bu argümana itiraz etmişlerdir.

AİHM, 31 Mart 2005 tarihli kabul edilebilirlik kararında, bu itirazın, başvuranların AİHS'nin 2. maddesine göre yaptıkları şikayetin neden olduğu sorunlarla yakından bağlı olduğunun ortaya konulduğunu hatırlatmaktadır. AİHM, sonuç olarak bu itirazı esasla birleştirmeye karar vermiştir.

II. AİHS'NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, yakınlarının yargısız infaz kurbanı olduklarını savunmaktadırlar. Ayrıca başvuranlar, Devlet'in yakınlarının yaşam hakkını koruma yükümlülüğünü yerine getirmediğinden şikayetçi olmakta ve etkili soruşturma yapılmadığını ileri sürmektedirler. Başvuranlar AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiğini öne sürmektedirler.

Hükümet, başvuranların iddialarının dayanaksız olduğunu savunmaktadır. Hükümet'e göre, Eren çiftinin kaybolmasından makamların sorumlu tutulması için dosyada hiçbir unsur bulunmamaktadır. Ayrıca, kaybolma olayına ilişkin koşullar konusunda ivedi ve etkili bir soruşturma yapılmış ve hatta bu soruşturma hala devam etmektedir. Hükümet başvuranların yakınlarının PKK tarafından kaçırılmış olabileceğini eklemektedir.

Başvuranlar, iddialarını yinelemekte ve yakınlarının, makamların kabul etmediği bir tutukluluğun sonrasında kaybolduklarını ileri sürmektedirler. Başvuranlar, makamların eşgüdümüyle kurulan bir suç örgütünün bulunduğunu ve Türkiye'nin Güneydoğusunda meydana gelen kaybolma olaylarının önemli sayıda olması gözönüne alındığında, yargısız infaz ve kaybolmaların idari yollardan uygulandığını ileri sürmektedirler. Başvuranlar Hükümet'in yakınlarının PKK tarafından kaçırılmış olabileceğine dair iddialarına itiraz etmektedirler. Bu bağlamda başvuranlar, Eren çiftinin Mermer Jandarma Kontrol Merkezi'nden geçtikten çok az bir zaman sonra kaybolduğuna dikkati çekmektedirler. Başvuranlara göre, teröristlerin güvenlik güçleri tarafından denetlenen bu bölgede herhangi bir operasyon gerçekleştirmeleri mümkün olamaz. Başvuranlar soruşturmanın ise, kaybolma olayından beri hiçbir belirgin bir aşama kaydetmediğinden dolayı etkililikten yoksun olduğunu savunmaktadırlar. Başvuranlar soruşturmayı yürüten makamların, Bozkurt ailesinin yakınlarının kaybolması olayına karışmış olabileceğine dair iddiaları dikkate almadıklarını eklemektedirler.

A. Orhan ve Zozan Eren'in Kaybolma Olayı

AİHM, AİHS'nin 2. maddesinin AİHS'nin ana maddeleri arasında yer aldığını ve 3. madde ile birlikte Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birini ortaya koyduğunu yinelemektedir (Bkz. *Çakıcı-Türkiye*, no: 23657/94, § 86, AİHM 1999-IV). Buna ek olarak 2. maddenin tanıdığı korumanın önemini kabul eden AİHM, yaşam hakkına ilişkin şikayetleri büyük bir dikkatle inceleyerek görüşünü oluşturmalıdır (Bkz. *Ekinci-Türkiye*, no: 25625/94, § 70, 18 Temmuz 2000).

Kaybolma olayına ilişkin koşullar ve AİHS'nin 2. maddesi bakımından çıkarılması gereken sonuçlar hakkındaki iki farklı yorumla karşı karşıya olan AİHM, ortaya çıkan soruları dava dosyasına konulan yazılı belgeler ve tarafların sunduğu görüşler ışığında inceleyecektir. Bu amaçla AİHM, "her türlü makul şüphenin ötesinde" delil kriterinden faydalanmaktadır. AİHM, bu tür bir delilin ancak, bir dizi emare ya da çürütülemez yeterince ciddi, kesin ve birbiriyle bağdaşan karinelerin bir araya gelmesi sonucunda oluşabileceğini belirtmektedir (Bkz. *mutatis mutandis İrlanda-Birleşik Krallık*, 18 Ocak 1978, A serisi no: 25, s. 64-65, § 160-161).

AİHM, yakınlarının Devlet görevlileri tarafından işlenen yargısız infazın kurbanı olduklarına dair başvuruların iddialarının, somut ve doğrulanabilir olaylara dayanmadıklarını not etmektedir. İddialar, hiçbir görgü tanığı ifadesiyle ya da başka bir delil unsuruyla inandırıcı bir şekilde desteklenmemektedir.

Bu koşullarda, Orhan ve Zozan Eren'in, makamlarca kabul edilmemiş olan bir tutukluluk sonucunda kayboldukları ya da makamlar tarafından ya da yardımlarıyla düzenlenen bir kaçırılma olayı mağduru olduklarına dair bir sonuç, güvenilir emareden çok hipotez ve kurgudan ibaret olacaktır.

AİHM, AİHS'nin 2. maddesinden doğan yükümlülük konusunda, sözkonusu maddenin birinci cümlesinin Devlet'in kasten ve kanun dışı adam öldürülmesinin engellenmesinin yanısıra, yargısına tabi kişilerin yaşamının korunması için gerekli tedbirleri almaya zorladığını hatırlatmaktadır (*L.C.B.-Birleşik Krallık*, 9 Haziran 1998 tarihli karar, 1998-III, s. 1403, § 36). Bu bağlamda Devlet'in yükümlülüğü, kişiye karşı ihlallerin yapılmasını engelleyici somut ceza yasalarını çıkararak ve ihlallerin öngörülmesi, önlenmesi ve cezalandırılması için oluşturulan uygulama mekanizmasına dayanarak yaşam hakkının korunması temel görevini yerine getirmeyi gerektirmektedir. Bu hüküm ayrıca, belirli bazı koşullarda Devletlerin, başkasının suç unsuru teşkil eden tutumları nedeniyle yaşamı tehdit altında olan kişinin korunması için önceden uygulama tedbirlerini alma pozitif yükümlülüğünü kapsamaktadır (*Osman-Birleşik Krallık*, 28 Ekim 1998 tarihli karar, 1998-VIII, s. 3159, § 115).

Günümüz toplumlarında polisin görevlerini yerine getirme zorlukları ve ayrıca insanoğlunun öngörülemez tutumları, önceliklerine ve elindeki kaynaklara göre yapacakları eylem tercihlerini gözönüne alarak, sözkonusu yükümlülüğü, makamlara altından kalkılamayacak ya da aşırı bir yük getirmeyecek şekilde yorumlamak gerekir. Bu nedenle, iddia edilen yaşamla ilgili her türlü tehdit, AİHS bakımından makamlara, tehdidin gerçekleşmesini önlemek amacıyla somut tedbirler almayı zorunlu kılmamaktadır. AİHS

bakımından pozitif yükümlülüğün bulunması için, makamların bir kimsenin yaşamı konusunda gerçekten ve doğrudan tehdit edildiğini bildikleri ya da o an öğrendiklerinin ve makamların yetkileri çerçevesinde makul açıdan hiç kuşkusuz bu riski ortadan kaldıracak tedbirleri almadıklarının ortaya konulması gerekir (*Osman*, s. 3159-3160, § 116 ve *Kılıç-Türkiye*, no: 22492/93, AİHM 2000-III).

Bu durumda, bir devlet görevlisinin ya da devlet makamları adına çalışan bir kimsenin dava konusu kaybolma olayına karıştığı, her türlü makul şüphenin ötesinde ortaya konulmamıştır. Geriye makamların, yaşamlarında bulunan riske karşı başvuranların yakınlarını koruma pozitif yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğini araştırmak kalmaktadır.

AİHM, Eren çiftinin yasadışı bir saldırının mağduru olduklarına ve başka bir kimsenin fiillerinden dolayı yaşamlarında gerçekten ve doğrudan bir tehditle karşı karşıya olduklarına ikna olmamıştır. Bu noktada, Orhan'ın 1994 yılında teröristler tarafından kaçırıldığı, 1996 yılında bir saat boyunca isteği dışında tutulduğu ve makamların bu olaylardan haberdar edildikleri doğrudur. Ancak, burada sözkonusu olan birbirinden ayrı olaylardır. İlkinde Orhan Eren bir grup devlet memuruyla birlikte kaçırılmıştı. Teröristlerle olan ikinci karşılaşması bir rastlantıydı. Hiçbir şey Orhan'ın, kişisel olarak terör örgütü tarafından hedef alındığını düşündürmemektedir. Zozan'ın Bozkurt ailesi ile olan tartışmasının gerçek olup olmadığı ortaya konulmamıştır. Bu bağlamda, Cengiz Eren tarafından dile getirilen kişilerin dinlenmemiş olması üzücüdür. Hal böyleyken, tartışmanın yaşandığının ortaya konulduğu ve Zozan'a karşı tehditlerin bulunduğu varsayılsa bile, AİHM buradan ilgilinin yaşamı konusunda gerçekten ve doğrudan tehdit edildiği sonucuna varamaz.

Aynı şekilde dosyadaki hiçbir unsur, Eren çiftinin içinde bulunduğu durumun özel bir korumayı gerektirdiği sonucunun çıkarılmasını sağlamamaktadır. AİHM, özellikle Eren çiftinin hiçbir zaman yaşamlarının tehdit edildiğini ve koruma istediklerini makamlara bildirmediğini not etmektedir. Ayrıca başvuranlar, hiçbir zaman ulusal makamlar önünde, yakınlarının kaybolmasını engellemek için tedbir alınması pozitif yükümlülüğünün yerine getirilmediğini ileri sürmemişlerdir.

Ayrıca Eren çiftinin her ikisinin de devlet memuru olduklarını ve Devlet aleyhine hareket ettiklerini düşündürecek hiçbir unsurun bulunmadığını not etmek gerekir.

Bu koşullarda AİHM, makamların, başvuranların yakınlarını koruma pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediği gerekçesiyle AİHS'nin 2. maddesini ihlal ettikleri sonucuna varamaz.

Dolayısıyla AİHM, bu açıdan AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmaktadır.

B. Yürütülen Soruşturmanın Niteliği Hakkında

AİHM, AİHS'nin 2. maddesinin şart koştuğu yaşam hakkının korunması yükümlülüğünün, 1. madde gereğince Devlet'in üzerine düşen "kendi yetki alanları içinde bulunan herkese, bu Sözleşmede (...) açıklanan hak ve özgürlükleri tanırlar" genel yükümlülüğü ile birlikte zora başvurmanın bir kimsenin ölümüne neden olduğu durumda etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirmekte ve şart koştuğunu hatırlatmaktadır (Bkz.

McCann ve diğ erleri-Birleş ik Krallıklar, 27 Eylül 1995 tarihli karar, A serisi n° 324, s. 49, § 161-163, *Kaya-Türkiye*, 19 Şubat 1998 tarihli karar, 1998-I, s. 329, § 105 ve Çakıcı, § 86).

AİHM, asgari etkililik kriterine cevap verecek soruşturmanın niteliği ve derecesinin dava koşullarına bağlı olduğ una kanidir. Dava koşulları, mevcut olayların tümüne dayanılarak ve soruşturma iş leminin uygulanabilirliğ ine ilişkin gerçekler gözönüne alınarak değ erlendirilmektedir. Meydana gelebilecek durumları soruşturmada yerine getirilen iş lerin faaliyet listesine ya da basitleştirilmiş kriterlere indirgemek mümkün değildir (Bkz. *mutatis mutandis Velikova-Bulgaristan*, n° 41488/98, § 80, AİHM 2000-VI).

Yürütölen soruşturma, sorumluların tespit edilmesi ve dolayısıyla cezalandırılmasını sağ laması yönünden etkili de olmak zorundadır (Bkz. *Oğ ur- Türkiye*, n° 21594/93, § 88, AİHM 1999-III). Burada sonuç değ il araç zorunluluğ u sözkonusudur. Makamlar, olayla ilgili kanıtların toplanabilmesi için makul olarak ulaş abildikleri tedbirleri almalıdırlar (*Tanrıkulu-Türkiye*, no: 23763/94, § 109, AİHM 1999-IV ve *Salman- Türkiye*, n° 21986/93, § 106, AİHM 2000-VII). Sorumlu kiş i ya da kiş ilerın bulunmasına yönelik kapasitesine zarar verici soruşturmaya ilişkin her türlü eksiklik, bu soruşturmanın etkisiz kalmasına neden olacaktır (*Aktaş-Türkiye*, no: 24351/94, § 300, AİHM 2003-V ve yakın zamanda çıkan *Tanış ve diğ erleri-Türkiye*, no: 65899/01, § 203, 2 Ağ ustos 2005). Makul ivedilik ve özen gerekliliğ i bu bağ lamda açıkça ortadadır (*Özgen ve Altındağ-Türkiye*, no: 38607/97, § 44, 20 Eylül 2005).

Bu durumda, Eren çiftinin kaybolmasının ardından soruşturmayı yürüten makamların attığı adımlar bu yöndedir. Gerçekten de soruşturma, olay meydana gelir gelmez re'sen baş latılmış tır. Soruşturma, kaybolma olayına ilişkin gerçek koşulların ortaya çıkarılmasını amaçlayan birçok faaliyetten oluş maktadır. Bu konuda soruşturmayı yürüten makamların hiçbir faaliyette bulunmadıkları ileri sürölemese de, AİHM, aş ağıdaki nedenlerden dolayı, soruşturmanın yürütölme ş eklinin tam ve yeterli olduğ unun söylenemeyeceğ ine kanaat getirmektedir.

İlk önce, Lice Cumhuriyet Baş savcısı'nın yürüttüğü soruşturma ş imdiye kadar sekiz yıldan fazla sürmüş ve hala kaybolma olayına ilişkin gerçek koşullar aydınlatılmamış tır.

Daha sonra, dosyadan ne kontrol noktasında görevli bulunan jandarmaların ne de Eren çiftinden sonra barajı geöen araç sahiplerinin ifadelerinin alındığı na dair bir bilgi çıkmamaktadır. Cumhuriyet Baş savcısı'nın Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nden haklarında bilgi istediğ i üç araç, kaybolanların arkasından geöen altıncı, yedinci ve sekizinci araçlardır. Oysa daha önce geöen beş araç hakkında hiçbir bilgi istenmemiş tir.

Son olarak, Müserdin Turan dış ında başvuranların dile getirdiğ i kiş iler ve Cengiz Eren'in ifadeleri alınamamış tır. Bu konuda AİHM, soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Baş savcılığ ı'nın bu kiş ilerın dinlenmesi için giriş imde bulunduğ unu ancak bu giriş imlerin sonuca varmadığı nı not etmektedir.

Yukarıda varılan sonuçları gözönüne alarak, AİHM, ulusal makamların başvuranların yakınlarının ölümlü hakkında yeterli ve etkili soruşturma yürütmedikleri sonucuna varmaktadır. AİHM, başvuranların cezai hukuk başvuru yolunu tüketme zorunluluğ unu yerine getirdiğ ine kanaat getirmekte ve Hükümet'in itirazını reddetmektedir.

Dolayısıyla bu bakımdan AİHS'nin 2. maddesi ihlal edilmiş tir.

III. AİHS’NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, yakınlarının ölümünden dolayı yaşadıkları üzüntülerden şikayetçi olmaktadır. Başvuranlar AİHS’nin 3. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedirler.

Öğrenilmesi gereken önemli nokta, mağdur olan bir akrabanın, başvuranın üzüntüsüne insan haklarının ciddi ihlallerinden mağdur olan bir kişinin yakın akrabaları için kaçınılmaz olarak değerlendirilebilecek duygusal çöküşten farklı bir boyut ve nitelik veren özel faktörlerin bulunmasına bağlı olup olmadığıdır. Söz konusu faktörler arasında, yakınlık derecesi –bu bağlamda anne, baba-çocuk ilişkisi öncelikli olacaktır-, bağın özel koşulları, yakının sözkonusu olaylara hangi koşulda tanıklık ettiği, yakının kaybolan kişi hakkında bilgi toplama girişimlerine katılımı ve makamların bu taleplere nasıl tepki verdikleri yer almaktadır. Böyle bir ihlalin önemi, makamların kendilerine bildirilen duruma karşı verdikleri tepki ve tutumlarında yatmaktadır. Özellikle bu son unsur bakımından bir akraba, makamların tutumundan dolayı doğrudan mağdur olduğunu ileri sürebilir. (sözünüden *Çakıcı*, § 98).

AİHM, yakınlarının ölümünden dolayı sözkonusu kişilerin duydukları derin üzüntüden hiçbir şekilde şüphe etmemektedir. Ancak AİHM, yakınlarının Devlet görevlileri tarafından yargısız infaz edilmeleri hususundaki iddialarının ortaya konulmadığını hatırlatmaktadır. Ayrıca, dosya unsurlarının incelenmesi, bu türden özel durumlarda 3. maddenin gerektirdiği önem seviyesinin, sözkonusu durumda ulaşıldığı sonucuna varılmasını sağlamamaktadır.

Dolayısıyla 3. madde ihlal edilmemiştir.

IV. AİHS’NİN 6 VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, yakınlarının kaybolması hakkında etkili soruşturma olmayışının, kendilerini, etkili başvuru yoluna sahip olma hakkından mahrum bıraktığını savunmaktadırlar. Başvuranlar, AİHS’nin 6 ve 13. maddelerini ileri sürmektedirler.

AİHM, şikayetleri AİHS’nin 13. maddesi açısından incelemektedir.

AİHM, AİHS’nin 13. maddesinin yer verildiği şekliyle, iç hukukta AİHS’deki hak ve özgürlükleri ileri sürmeyi sağlayan başvuru yolunun bulunmasını güvence altına aldığını hatırlatmaktadır. Dolayısıyla Sözleşmeli Devletler sözkonusu hükmün getirdiği yükümlülükler uyma şekli konusunda bir takım takdir marjından faydalansalar da, bu hüküm AİHS’ye dayanan “savunulabilir şikayet”in içeriğinin incelenmesini ve uygun telafiyi sunmayı sağlayan iç başvuru yolunun bulunmasını gerektirmektedir. 13. maddeden doğan yükümlülüğün kapsamı, başvuranın AİHS’ye dayandırdığı şikayetin niteliğine göre değişmektedir. Ancak 13. maddenin gerektirdiği başvuru, Savunmacı Devlet yetkililerinin fiilleri ve ihmallerinden dolayı uygulanmasının haksız yere engellenmemesi için, hukukta olduğu kadar uygulamada da “etkin” olmalıdır (*Aksoy - Türkiye*, 18 Aralık 1996 tarihli karar, AİHM 1996-VI, s. 2286, § 95, *Aydın- Türkiye*, 25 Eylül 1997 tarihli karar, 1997-VI, s. 1895-1896, § 103 ve *Kaya*, s. 329-330, § 106).

Davada sunulan delilleri gözönüne alarak AİHM, her türlü makul şüphenin ötesinde, başvuranların yakınlarının Devlet’in sorumlu tutulabileceği koşullarda öldüğünün

kanıtlanamadığı sonucuna varmıştır. Ancak sözkonusu koşul, 2. maddeye göre yapılan şikayeti, 13. madde bakımından “savunulabilir” niteliğinden yoksun bırakmamaktadır (Bkz. *Boyle ve Rice – Birleşik Krallıklar*, 27 Nisan 1988 tarihli karar, A serisi, n° 131, s. 23, § 52, sözüedilen *Kaya*, s. 330-331, § 107 ve sözüedilen *Yaşa*, s. 2442, § 113). Dolayısıyla yetkililerin başvuruların yakınlarının kaybolması koşulları hakkında etkili soruşturma yürütme zorunluluğu bulunmaktaydı.

AİHM, yukarıda tespit ettiği gibi, hukuki soruşturma, başvuruların yakınlarının öldüğü koşulların ortaya konulması için uygun bir görünüm arz etmemiştir.

Bu koşullarda, etkili cezai soruşturmanın, 2. maddenin gerektirdiği soruşturma yapma yükümlülüğünden daha fazla zorunluluk arz eden 13. maddeye uygun olarak yürütüldüğü düşünülemez.

Dolayısıyla AİHS'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

V. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuranlar, Sülyan Eren ve Ece Eren, 203.287 Euro tutarında gelir kaybına uğradıklarını ileri sürmektedirler. Anne babalarının kendi geçimlerini sağladıklarını ileri sürerek ve o dönemde Türkiye'deki ortalama yaşam süresi gözönüne alındığında, mali çizelgelere göre yapılan hesaplama sonucunda yukarıdaki rakama ulaşılmıştır. Ayrıca başvuruların her biri manevi tazminat olarak 30.000 Euro istemektedirler. Başvuran Aydın Eren ise manevi tazminat olarak 20.000 Euro istemektedir.

Hükümet, istenilen rakamların aşırı olduğunu savunmakta ve başvurular Sülyan ve Ece Eren'in iç hukukta para yardımı yapılması için dava açmadıklarına dikkati çekmektedir.

AİHM, AİHS ihlalini oluşturan olaylarla –etkili soruşturmanın olmaması- başvuruların iddia ettikleri maddi tazminat arasında nedensellik bağının bulunmadığını gözlemlemektedir. Dolayısıyla AİHM, bu bakımdan başvuruların taleplerini reddetmektedir (*Tahsin Acar-Türkiye*, no: 26307/95, § 260, AİHM 2004-... ve *H.Y. ve Hü.Y.-Türkiye*, no: 40262/98, § 152, 6 Ekim 2005).

AİHM, makamların, AİHS'nin 2 ve 13. maddelerinin getirdiği usul yükümlülüğüne rağmen, Eren çiftinin kaybolmasına ilişkin koşullar hakkında etkili soruşturma yürütmediklerini hatırlatmaktadır. AİHM, hakkaniyete uygun olarak, başvurulara ortaklaşa 10.000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuranlar, ulusal mahkemeler ve AİHM önünde yaptıkları masraf ve harcamalar için 5.612 Euro istemektedirler. Başvuranlar ücret makbuzu ve Baronun ücret tarifesini sunmaktadırlar.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

AİHM, AİHS'nin 41. maddesi uyarınca, ancak gerçekten yapılan ve makul bir tutarda olan harcamaların karşılanması karar verdiğini hatırlatır (Bkz., diğerleri arasında, *Nikolova-Bulgaristan* [GC], no: 31195/96, § 79, AİHM 1999-II). AİHM, bu konudaki içtihadı ve elinde bulunan unsurları gözönüne alarak, tüm masraflarla birlikte başvuranlara ortaklaşa 3.000 (üç bin) Euro ödenmesinin makul olduğuna kanaat getirmektedir.

C. Gecikme Faizi

Gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puan eklenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Hükümet'in itirazının *reddine*;
2. AİHS'nin 2. maddesinin maddi *ihlalinin bulunmadığına*;
3. AİHS'nin 2. maddesinin usulden *ihlal edildiğine*;
4. AİHS'nin 3. maddesinin *ihlal edilmediğine*;
5. AİHS'nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;
6. a) AİHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet'in başvuranlara ortaklaşa:
 - i. manevi tazminat için 10.000 (on bin) Euro;
 - ii. masraf ve harcamalar için 3.000 (üç bin) Euro;
 - iii. miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak *ödemesine*;
- b) Belirtilen süre bitiminden ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen süre için, yukarıda belirtilen tutara, Avrupa Merkez Bankası'nın kredi faiz oranına üç puan eklemek suretiyle gecikme faizi *uygulanmasına*;
7. Hakkaniyete uygun tazminata ilişkin diğer taleplerin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve 21 Şubat 2006 tarihinde, İtüzüğün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir.